

GYÖRGY PÉTER

A naiv és utópikus neoavantgárd valamint az önelégült szakma (a helyzet 1989 előtt)

A tézisem értelmében az 1980-as évektől a kortárs magyar neoavantgárd – nyilván a '70-es évekbeli konfliktusokkal szoros összefüggésben –, a „metapolitikai” kreatív pedagógiai, mediális, konceptuális szubkultúrák hálózatába szerveződött, ami egyszerre tette lehetővé bizonyos fokú autonómia megteremtését, illetve az MSZMP kultúrpolitikáját követő intézmények szürke zónájában való „békés egymás mellett élést.” Ennek a helyzetnek a függetlenséget és annak illúzióját jelentő legitimitásához akaratlanul is hozzájárult a demokratikus ellenzék kultúrafogalmának és elképzelésének részben a magaskultúra elitizmusa melletti hagyománya, részben ezzel szoros összefüggésben a neoavantgárdtól való távolságtartása.

Ami a képzőművészek társadalmának, a többféle, szervezetek és intézmények által őrzött belépési küszöbvel rendelkező, tehát a hivatásrendi tudatot a materiális kultúra ígéreteivel összekötő világát illeti, az ugyancsak távolságot tartott a direkt politikainak is tekinthető állásfoglalásoktól, s a szelíd és lírai absztrakció az introvertáltság és a nárcizmus közötti magatartásokat követte, illetve az új szenzibilitás divatjának hódolt.

Összefoglalva: bármily leverő is, a még oly lágynak tűnő diktatúra, az intézményrendszerek és a művészetfogalmak pontosan meghatározott világa lehetlenné tette a társadalmi öntudat, az esztétikai-politikai radikalizmus, a kívülállás stratégiáit követő kortárs művészet megteremtését. A kérdés még mindig az, hogy miként sáfárkodhatunk azzal az örökséggel, amelyet pár nagyszerű példától eltekintve máig nem kívánunk módszeresen végiggondolni, máig ható következményeit felmérni, nyilvános viták tárgyává tenni. Holott az utóbbi nélkül biztosan nem jutunk semmire.